

Remonstrantse Gemeente Rotterdam

7 april 2023

Goede Vrijdag

Welkom en aansteken van de kaars door lid van de kerkenraad

Orgelspel

(Gemeente gaat staan)

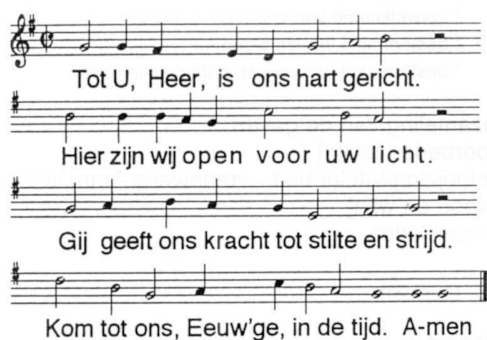
Aanvangslied 562

Votum en groet

Onze hulp is in de naam van de Heer
die hemel en aarde gemaakt heeft
die trouw houdt tot in eeuwigheid
en die niet loslaat het werk van zijn handen.

Genade zij u en vrede
van God onze Vader
en van Jezus Christus, de Heer.
Amen.

Antwoordlied Tot U, Heer, is ons hart gericht

Tot U, Heer, is ons hart gericht.
Hier zijn wij open voor uw licht.
Gij geeft ons kracht tot stilte en strijd.
Kom tot ons, Eeuw'ge, in de tijd. A-men

(Gemeente gaat zitten)

Inleiding

Op Goede Vrijdag, beste mensen, komen we samen rond het verhaal van het lijden en sterven van Jezus. Waar normaliter een uitgebreide preek centraal staat, is dat vanavond niet het geval. We lezen het verhaal, in al zijn directheid. We willen het tot ons door laten dringen, door het te lezen, door er liederen bij te zingen, door naar muziek te luisteren en er stil bij te staan.

Ik houd slechts een korte overweging.

Inleidende bijbellezing Psalm 22: 2-3

2 Mijn God, mijn God,
waarom hebt u mij alleen gelaten?
Hoe hard ik ook schreeuw,
u redt mij niet,
u blijft ver weg.
3Overdag roep ik: 'Mijn God!'
maar u antwoordt niet.
's Nachts roep ik: 'Mijn God!'
maar ik krijg geen rust.

Gebed

Eeuwige God,
Vanavond komen wij samen, op deze donkerste dag van het kerkelijk jaar. We willen stilstaan bij een verhaal, dat we maar moeilijk vinden. Een verhaal waarin we moeten zoeken naar de betekenis, naar wat we ermee kunnen.
We staan stil bij hem, die uw zoon genoemd werd. Die uw aanwezigheid in deze wereld vorm gaf. Die een leven van liefde leefde. Maar de wereld kon het niet aan. De wereld kon hem niet aan en heeft hem gedood.

Wil ons hart, wil ons ogen en oren openen voor wat dit voor ons kan betekenen. Wil ons openen voor al diegenen die, net als hij, geslachtofferd werden. Degenen die het slachtoffer werden en worden van de machtswellust.
Amen.

Lied 558: 1, 5, 6, 7 en 8

Bijbellezing Johannes 18: 1 -11

181 Toen Jezus al die dingen gezegd had, ging hij met zijn leerlingen naar de overkant van het Kidron-dal. Daar was een tuin. Jezus en de leerlingen gingen die tuin in.
2 Judas, de leerling die Jezus zou gaan uitleveren, kende die plaats ook. Want Jezus was daar al vaak met zijn leerlingen geweest. 3 Judas kwam met een groep soldaten de tuin in. Er waren ook dienaren van de priesters en de farizeeën bij. Ze hadden wapens bij zich, en ze droegen fakkels en lampen.
4 Jezus wist precies wat er met hem zou gaan gebeuren. Hij liep naar de mannen toe en vroeg: 'Wie zoeken jullie?' 5 Ze antwoordden: 'Wij zoeken Jezus uit Nazaret.' Jezus zei: 'Ik ben het.' Judas, de man die Jezus kwam uitleveren, stond erbij. 6 Toen Jezus zei: 'Ik ben het,' schrokken de mannen. Ze deden een paar stappen achteruit en vielen op de grond.
7 Opnieuw vroeg Jezus aan hen: 'Wie zoeken jullie?' Ze zeiden: 'Jezus uit Nazaret.' 8 Jezus zei: 'Ik ben het. Dat zei ik jullie al. Als jullie mij zoeken, laat mijn leerlingen dan gaan.'
9 Zo moest het gaan. Want Jezus had zelf gezegd: 'God, ik heb alle mensen gered die u aan mij gegeven hebt.'

10 Toen pakte Simon Petrus het zwaard dat hij bij zich had. Hij sloeg daarmee het rechteroer af van Malchus, de knecht van de hogepriester. 11 Maar Jezus zei tegen Petrus: 'Doe je zwaard weg. Want mijn Vader wil dat ik mijn lijden draag. En ik doe wat hij wil.'

Lied 587: 1

Bijbellezing Johannes 18: 12-27

12 Toen werd Jezus gevangengenomen en vastgebonden. De Romeinse officier en zijn soldaten, en de dienaren van de Joodse leiders, namen hem mee. 13 Eerst werd Jezus bij Annas gebracht. Annas was de schoonvader van Kajafas. Kajafas was dat jaar hogepriester.

14 Hij had eerder tegen de andere Joodse leiders gezegd: 'Het is het beste als deze ene man sterft voor het hele volk!'

15 Simon Petrus en een andere leerling liepen achter Jezus aan. Die andere leerling kende de hogepriester. Daarom kon hij mee naar binnen, toen Jezus in het huis van de hogepriester gebracht werd.

16 Petrus bleef buiten bij de poort staan. De leerling die al naar binnen was, kwam terug. Hij praatte even met het meisje dat de poort bewaakte, en toen mocht Petrus ook naar binnen.

17 Toen Petrus binnenkwam, zei het meisje bij de poort: 'Jij bent toch ook een leerling van die Jezus?' Maar Petrus zei: 'Nee hoor, ik niet!'

18 Omdat het koud was, brandde er een vuur op de binnenplaats van het huis. De slaven en dienaren van de hogepriester stonden bij het vuur om warm te blijven. Petrus ging er ook bij staan.

19 Intussen stelde de hogepriester vragen aan Jezus over zijn leerlingen en over zijn uitleg over God. 20 Jezus zei tegen hem: 'Ik heb in het openbaar tegen de mensen gesproken. Ik heb niets in het geheim gezegd. Ik heb steeds uitleg gegeven in de synagogen en in de tempel, op alle plaatsen waar de Joden bij elkaar komen. 21 U hoeft mij niet te vragen wat ik verteld heb. Vraag het maar aan de mensen zelf! Zij hebben gehoord wat ik tegen hen gezegd heb. Ze weten het precies.'

22 Toen gaf één van de dienaren Jezus een klap, en riep: 'Hoe durf je zo te spreken tegen de hogepriester!' 23 Jezus zei tegen hem: 'Als ik iets verkeerd gezegd heb, zeg dan wat er verkeerd was. Maar als het klopt wat ik zeg, waarom sla je me dan?'

24 Toen gaf Annas opdracht om Jezus als gevangene naar Kajafas te brengen.

25 Simon Petrus stond nog bij het vuur. Iemand zei tegen hem: 'Jij bent toch ook een leerling van Jezus?' Maar Petrus zei: 'Nee hoor, ik niet!'

26 Toen sprak een slaaf van de hogepriester Petrus aan. Hij was familie van de man bij wie Petrus een oor afgeslagen had. Hij zei: 'Volgens mij heb ik jou samen met Jezus gezien in die tuin!' 27 Weer zei Petrus dat het niet zo was. En meteen kraaide er een haan.

Lied 587: 2

Bijbellezing Johannes 18-28-40

28's Ochtends vroeg werd Jezus weggebracht naar het paleis van Pilatus, de Romeinse bestuurder. De Joden zelf gingen niet naar binnen. Ze wilden niet onrein worden, omdat die avond de paasmaaltijd gevierd werd.

29 Toen kwam Pilatus naar buiten, en vroeg: 'Waar beschuldigen jullie deze man van?' 30 De Joden antwoordden: 'Als hij geen misdadiger was, hadden we hem niet bij u gebracht.'

31 Pilatus zei: 'Neem hem dan mee en straf hem volgens de regels van jullie eigen wet.' 'Nee,' zeiden de Joden, 'want wij hebben zelf niet het recht om iemand te doden.'

32Zo moest het gaan. Want Jezus had zelf al gezegd op welke manier hij zou sterven.

33Pilatus ging zijn paleis weer binnen. Hij liet Jezus bij zich komen en vroeg aan hem: 'Bent u de koning van de Joden?' 34Jezus zei: 'Vraagt u dat uit uzelf? Of hebben anderen dat over mij gezegd?' 35Pilatus antwoordde: 'Natuurlijk vraag ik dat niet uit mezelf. Ik ben geen Jood. Maar uw eigen volk en de hogepriesters hebben u bij mij gebracht. Wat hebt u verkeerd gedaan?'

36Jezus zei: 'Ik ben geen koning zoals de koningen van deze wereld. Als ik een aardse koning was, dan zouden mijn dienaren voor mij gevochten hebben. Dan zou ik niet aan de Joden uitgeleverd zijn. Maar ik ben geen aardse koning.' 37Toen vroeg Pilatus aan Jezus: 'U bent dus wel een koning?' Jezus antwoordde: 'U noemt mij een koning. Maar ik zeg u: Ik moet de waarheid bekendmaken. Daarvoor ben ik geboren en daarvoor ben ik naar de wereld gekomen. Iedereen die aan de kant van de waarheid staat, luistert naar mijn woorden.' 38Toen zei Pilatus: 'Wat is waarheid?'

Daarna ging Pilatus weer naar buiten. Hij zei tegen de Joden: 'Mijn oordeel is dat Jezus onschuldig is. 39Het is hier de gewoonte dat er op het Paasfeest een gevangene vrijgelaten wordt. Willen jullie dat ik Jezus, de koning van de Joden, vrijlaat?' 40Maar de Joden begonnen te roepen en te schreeuwen: 'Nee, niet Jezus, maar Barabbas!' Barabbas was een gevaarlijke misdadiger

Lied 587: 3

Bijbellezing Johannes 19:1-16a

191Toen gaf Pilatus Jezus mee aan zijn soldaten. Die sloegen Jezus met de zweep. 2Ze maakten een kroon van doornakken, en zetten die op zijn hoofd. En ze trokken hem een rode mantel aan. 3Ze liepen naar Jezus toe en riepen: 'Leve de koning van de Joden!' En ze sloegen hem in zijn gezicht.

4Pilatus kwam weer naar buiten en zei tegen de Joden: 'Ik breng Jezus weer naar buiten. Want ik wil dat jullie weten dat hij volgens mij onschuldig is.' 5Jezus kwam naar buiten. Hij droeg de kroon van doornakken en de rode mantel. Toen zei Pilatus tegen de Joden: 'Hier is hij, een gewoon mens.'

6Toen de priesters en hun dienaren Jezus zagen, begonnen ze te schreeuwen: 'Hij moet dood! Hij moet aan het kruis!' Pilatus zei tegen hen: 'Neem hem dan mee, en hang hem zelf aan het kruis. Want volgens mij is hij onschuldig.'

7Maar de Joden zeiden: 'Volgens de regels van onze wet moet hij gedood worden. Want hij heeft beweerd dat hij de Zoon van God is.' 8Toen Pilatus dat hoorde, werd hij erg bang.

9Pilatus ging zijn paleis weer binnen. Hij vroeg aan Jezus: 'Waar komt u vandaan?' Maar Jezus gaf hem geen antwoord. 10Toen zei Pilatus: 'Waarom geeft u mij geen antwoord? U weet toch dat ik hier de macht heb. Ik kan u vrijlaten, maar ik kan ook het bevel geven om u aan het kruis te hangen!'

11Jezus antwoordde: 'U hebt geen macht over mij, behalve de macht die God aan u gegeven heeft. Daarom heeft degene die mij aan u uitgeleverd heeft, de grootste schuld.'

12Vanaf dat moment wilde Pilatus Jezus vrijlaten. Maar de Joden schreeuwden: 'Als u Jezus vrijlaat, bent u geen vriend van de keizer! Want Jezus beweert dat hij koning is, en dus verzet hij zich tegen de keizer!'

13Toen Pilatus dat hoorde, liet hij Jezus naar buiten brengen. Pilatus ging zitten om zijn oordeel uit te spreken. De verhoging waarop hij zat, werd in het Hebreeuws Gabbata genoemd. Dat betekent: stenen podium. 14Het was de dag voor het Joodse Paasfeest en het werd al middag.

Pilatus zei tegen de Joden: 'Hier is jullie koning.' 15Maar zij schreeuwden: 'Weg met hem! Weg met hem! Hij moet aan het kruis!'

Pilatus vroeg: 'Moet ik jullie koning aan het kruis hangen?' De priesters antwoordden: 'De keizer is onze enige koning!'

16Toen gaf Pilatus Jezus aan hen mee, om hem aan het kruis te hangen.

Lied 587: 4

Bijbellezing Johannes 19: 16a-30

Toen namen de soldaten Jezus mee. 17Hij droeg zelf het kruis. Zo kwam hij op de plaats die in het Hebreeuws Golgota genoemd werd. Dat betekent: schedelplaats. 18Op die plaats hingen de soldaten Jezus aan het kruis. Ze hingen ook twee andere mannen aan een kruis. Het kruis van Jezus stond in het midden, tussen de twee andere kruisen in. 19Pilatus had een bordje op het kruis laten maken. Daarop stond: 'Jezus uit Nazaret, de koning van de Joden'. 20Het stond er in het Hebreeuws, het Grieks en het Latijn. Het werd door veel Joden gelezen. Want de plaats waar Jezus aan het kruis hing, was vlak bij de stad.

21De priesters gingen naar Pilatus en zeiden tegen hem: 'Er moet niet 'De koning van de Joden' op staan, maar 'Deze man beweert dat hij de koning van de Joden is'.' 22Maar Pilatus zei tegen hen: 'Zo heb ik het geschreven, en zo blijft het staan.'

23Vier soldaten hadden Jezus aan het kruis gehangen. Ze hadden hem zijn kleren afgenomen, en die verdeelden ze nu onder elkaar. Het hemd van Jezus bleef over, want dat was gemaakt uit één stuk stof. 24De soldaten zeiden tegen elkaar: 'We moeten dat hemd niet in vier stukken scheuren. Laten we erom loten.'

Zo moest het gaan. Want in de heilige boeken staat: «Ze verdelen mijn kleren, en ze loten om mijn hemd.» Dat was precies wat de soldaten deden.

25Bij het kruis van Jezus stonden vier vrouwen. Het waren zijn moeder Maria en haar zus, en verder Maria, de vrouw van Klopas, en Maria uit Magdala.

26Jezus zag zijn moeder. En naast haar zag hij de leerling van wie hij veel hield. Toen zei Jezus tegen zijn moeder: 'Hij is nu uw zoon.' 27En tegen zijn leerling zei hij: 'Zij is nu jouw moeder.' Vanaf dat moment zorgde die leerling voor Maria.

28Jezus wist dat zijn werk nu helemaal klaar was. Er was nog één ding dat moest gebeuren. Want dat stond al in de heilige boeken. Daarom zei Jezus: 'Ik heb dorst.' 29Er stond daar een vat met zure wijn. Iemand vulde een spons met wijn. Hij maakte de spons vast aan een lange tak, en stak die omhoog naar Jezus' mond. 30Jezus dronk van de wijn, en zei: 'Mijn werk is klaar.' Toen boog hij zijn hoofd en stierf.

Lied 587: 5

Bijbellezing Johannes 19: 31-37

31Het was de dag voor de sabbat. Een bijzondere sabbat, want ook het Joodse Paasfeest zou beginnen. De Joden wilden niet dat de lichamen dan nog aan het kruis zouden hangen. Daarom gingen ze naar Pilatus. Ze vroegen of hij de benen van de mannen aan het kruis wilde laten breken. Dan konden hun lichamen daarna van het kruis gehaald worden.

32Pilatus stuurde een paar soldaten. Zij braken de benen van de twee mannen die naast Jezus aan een kruis hingen. 33Maar toen de soldaten bij Jezus kwamen, zagen ze dat hij al gestorven was. Daarom braken ze zijn benen niet. 34Eén van de soldaten stak zijn speer in de zij van Jezus. Meteen stroomde er bloed en water uit.

35Er stond iemand bij die het gezien heeft. Hij heeft erover verteld, en wat hij verteld heeft, is waar. Hij weet dat hij de waarheid bekendgemaakt heeft, en zijn doel is dat ook jullie het gaan geloven.

36Al die dingen moesten zo gebeuren. Want in de heilige boeken staat: «Zijn botten worden niet gebroken.» 37En ergens anders in de heilige boeken staat: «Ze kijken naar de man die ze met een speer gestoken hebben.»

Lied 587: 6

Bijbellezing Johannes 19: 38-42

38Toen al die dingen gebeurd waren, ging Josef uit Arimatea naar Pilatus toe. Josef was een leerling van Jezus, maar in het geheim. Want hij was bang voor de Joodse leiders. Josef vroeg aan Pilatus of hij het lichaam van Jezus mee mocht nemen. Pilatus vond dat goed. Toen nam Josef het lichaam mee.

39Ook Nikodemus kwam erbij. Dat was de man die een keer 's nachts naar Jezus toe gegaan was. Nu had hij meer dan 30 kilo geurige zalf meegenomen, gemengd met zoete kruiden.

40Josef en Nikodemus wikkelden het lichaam van Jezus in doeken, met de geurige zalf. Dat is bij de Joden de gewoonte als er iemand begraven wordt.

41Er was een tuin vlak bij de plaats waar Jezus was gestorven. En in die tuin was een nieuw graf, waarin nog nooit iemand begraven was. 42Daar legden ze Jezus neer. Want dat graf was dichtbij, en de sabbat zou bijna beginnen.

Lied 587: 7

Meditatief orgelspel

Preek

Het grootste gevaar van preken met Goede Vrijdag is dat je als vanzelf de neiging hebt als theoloog om er een logisch verhaal van te maken. Dan doe je hetzelfde als de evangelisten deden, al vanaf het eerste moment dat zij het verhaal van Jezus opschreven. En ook Paulus deed dat. En het is begrijpelijk dat zij dat deden. Want wat hadden ze al niet meegemaakt?

De ooggetuigen, de eerste leerlingen, wisten vanaf het begin al niet wat hen overkomen was. Ze hadden een bijzondere man ontmoet. Hun leermeester. In woorden en daden sprak hij hen aan met een diepe inspiratie die ze nog nooit eerder hadden meegemaakt. Hij stelde het goddelijke present. Hij was niet een van de vele leermeesters die iets verstandigs te zeggen hadden, maar hij was het zelf, in wie ze iets bijzonders herkenden. Later zouden theologen er eeuwenlang over spreken. Zou hij zichzelf werkelijk als godszoon begrepen hebben of was dat allemaal latere invulling.

Binnen de vrijzinnigheid is dit al twee eeuwen een belangrijke hobby van theologen: de zoektocht naar de historische Jezus. Een reactie natuurlijk op zoveel eeuwen lang een gebrek aan belangstelling voor die vraag, omdat vooral de theologische Jezus centraal stond: een product van alle theologen, die zich eerder op de Griekse filosofie hadden gericht, dan op de joodse verteltraditie.

En zo werden er steeds meer verhalen en systemen bedacht die moesten kloppen. Als Jezus God representeerde, dan moest hij wel Gods Zoon zijn. Was hij dat vanaf zijn doop, vanaf zijn geboorte of vanaf het begin van de schepping?

En als God dat allemaal zo geregeld had, dan kon het natuurlijk niet anders, of alles in dat leven van Jezus lag al van tevoren vast. Alles: tot aan de dood aan het kruis en de opstanding. Het moest allemaal tot Gods plan horen en het moest allemaal ergens toe dienen.

En dat is het moment waarop veel moderne gelovigen al 200 jaar afhaken. Wat voor vader is dat, die om zelf aardig te kunnen zijn naar de mensen, zijn zoon moet opofferen? Welke vader kruisigt nu willens en wetens zijn zoon?

Vanavond wil ik er vanaf zien, die neiging om het uit te leggen. Om het logisch te vinden. Ik wil stilstaan bij wat we gehoord hebben. Elementen die ons, elke keer als we het verhaal horen, ons stil zetten.

Over die bijzondere mens, die het goddelijke dichtbij bracht. Die door de wereld niet werd begrepen. Die door de wereld werd gehaat, maar zich niet verzette. Die op de een of andere manier zijn leven gaf. Die stierf, maar wiens idealen bleven leven.

Die mens, in wie het goddelijke zo dichtbij was. Die mens, die nabij was. Die zo nabij was, als een mens maar kan zijn. Verbonden met al die andere mensen, die zoveel te lijden hebben in deze wereld. Degene die God representeert, die verbonden is met de mensen, verbonden tot het uiterste. Tot de dood aan het kruis.

Het christendom niet als mooi weer godsdienst. Niet hoog verheven in schoonheid of in geleerdheid, maar juist in nabijheid. Nabij, tot op de bodem van het bestaan. Tot in de klei, tot in de diepte.

Vandaag past het om stil te zijn. Om stil te worden van deze mens. Om stil te zijn, met al die mensen, die net als hij, moeten lijden onder een onrechtvaardige samenleving, onder een overheid, die geen mensen, maar nummers ziet. Om een wereld, waarin mensen niets meer voorstellen.

Kortom: om stil te zijn en het verhaal van de Goede Vrijdag te overdenken en tot ons te laten doordringen.

Amen.

Stilte

Orgelspel

Gebeden

Eeuwige God,

We zoeken naar u, wanneer we denken aan alle ellende die ons en de mensen om ons heen overkomt. We zoeken naar u en kijken naar boven voor een antwoord op de vraag: waarom?

Maar als het stil blijft, wees ons dan nabij.

- v. Zo bidden wij tezamen
- a. Heer, onze Heer, ontferm u over ons.

We zoeken naar u als we denken aan allerlei verdriet. Mensen verliezen wie hun dierbaar waren en moeten alleen verder. Het leven gaat door, maar vaak met groot verdriet. Wees nabij, o God.

- v. Zo bidden wij tezamen
- a. Heer, onze Heer, ontferm u over ons.

Wees met heel uw wereld. In deze dagen komen christenen overal ter wereld bij elkaar om aan uw zoon te denken. Geef dat zijn leven een voorbeeld mag zijn voor de wereld en voor ons. Maak dat de liefde woont in harten waar eens de haat heerser was. Wees ons nabij.

- v. Zo bidden wij tezamen
- a. Heer, onze Heer, ontferm u over ons.

In stilte spreken wij woorden uit die niemand anders voor ons kan zeggen.

[...]

Onze Vader die in de hemel zijt,
Uw naam worde geheiligd;
Uw Koninkrijk kome;
Uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.
Geef ons heden ons dagelijks brood;
En vergeef ons onze schulden,
Zoals ook wij onze schuldenaars vergeven;
En leid ons niet in verzoeking,
Maar verlos ons van de boze.
Want van U is het Koninkrijk
En de kracht en de heerlijkheid
In eeuwigheid.
Amen.

Mededelingen

Collecten voor Algemene Diaconie en voor de Gemeente

(Gemeente gaat staan)

Slotlied 247: 1, 2, 3 en 5

Uitzending en zegen

Zij mogen Christus, doden, begraven, in het graf sluiten, met een zware steen.

Christus zal verrijzen.

De Goede Vrijdag moet voorgaan, Pasen zal voorgaan.

Zijt verzekerd, de Heer zal zijn werk levend maken.

De Heer zegene en Hij behoede u.

De Heer doe zijn aangezicht over u lichten en zij u genadig.

De Heer verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.
Amen.

Antwoordlied 978: 4

Orgelspel